

Päihteiden sekakäyttö

Päivitetty 24.8.2015

Päihteiden sekakäyttö on monimuotoinen ilmiö eikä sille ole yhtä yksiselitteistä määritelmää. Yhtäältä sekakäytöllä viitataan kahden tai useamman eri aineen (huumeet/alkoholi/lääkkeet) käyttöön samanaikaisesti tai lyhyen ajan sisällä. Tavoitteena tällaisella käytöllä voi olla päihtymyksen voimistaminen tai pitkitäminen tai mahdollisimman vahva päihtymystila (pään saaminen aivan sekaisin). Sillä voidaan tavoitella myös fyysisen tai psyykkisen olotilan normalisointia (esim. vieroitusoireiden hillitseminen), suorituskyvyn parantamista tai jonkin terveysongelman, esimerkiksi kivun hoitoa. Toisaalta sekakäytöllä voidaan tarkoittaa myös eri aineiden ajallisesti perättäistä käyttöä. Esimerkkinä tästä voidaan nähdä tilanne, jossa toivottua päihdettä ei ole saatavilla, jolloin se saatetaan korvata jollain toisella päihteellä.

Sekakäyttöä on siis monentyyppistä eikä se välttämättä ole yhteydessä päihderiippuvuuteen. Päihtymyshakuisella käyttäytymisellä on kuitenkin tapana kroonistua ja monimutkaistua. Psykoaktiiviset aineet muuttavat toistuvasti tai jatkuvasti käytettynä hermoston tilaa. Muutoksille on ominaista päihtymyshakuisen käyttäytymisen voimistuminen ja laaja-alaistuminen. Lisäksi sekä ainespesifit että yleiset riippuvuusilmiöt voimistuvat. Kroonistuneessa sekakäyttötyyppisessä päihderiippuvuudessa on tavallista, että aineesta toiseen siirrytään helposti, ja aikaisemmin kehittynyt pakonomainen käyttäytyminen aktivoituu myös uuden aineen kanssa.

Miltei kaikkiin päihderiippuvuuden muotoihin puolestaan liittyy päihteiden sekakäyttöä. Esimerkiksi rauhoittavien ja unilääkkeiden tarve kasvaa alkoholiongelman hankaloituessa. Yliannostelutyyppinen rauhoittavien lääkkeiden käyttö kehittyy helposti johtuen alkoholin ja rauhoittavien lääkkeiden farmakologisen vaikutuksen samankaltaisuudesta ja aineiden ristitoleranssista. Lääkeongelma kehittyy pahimmillaan hankalaksi lääkeriippuvuudeksi, jossa hengenvaarallisetkin annostelut usein yhdessä alkoholin kanssa ovat tavallisia. Yritykset vähentää lääkkeiden käyttöä tai lopettaa se kerralla johtavat vieroitustiloihin, jotka saattavat yllättää odottamattomalla tajuttomuus-kouristuskohtauksella tai muulla vakavalla oireella.

Melko laajalle levinnyt hoitopalvelujen ulkopuolella oleva "lääkityksen" tarve ylläpitää lääkkeiden katukauppaa, jota niin huume- kuin alkoholiongelmaisetkin saattavat käyttää hyväkseen. Heidän kykynsä hallita rauhoittavien lääkkeiden käyttöä on kuitenkin usein heikentynyt. Tapaturmaiset, pahimmillaan kuolemaan johtavat myrkytykset ovat yleistyneet viimeisten vuosikymmenien aikana huolestuttavasti kyseisessä heikossa hoidossa tai hoitopalvelujen ulkopuolella olevien ryhmässä.

Huumeiden käytön yleistymisen on tuonut suomalaiseen alkoholin ja lääkkeiden sekakäytön joukkoon kaikki muutkin psykoaktiiviset aineet. Kannabiksen, amfetamiinin ja opiaattien käyttö on lisääntynyt myös alkoholi- ja lääkeongelmaisilla.

Varsinkin pitkälle kehittyneenä riippuvuusongelmana sekakäyttö aiheuttaa huomattavia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja kuten syrjäytymistä, vakavia mielenterveydenhäiriöitä sekä fyysisen terveyden heikkenemistä. Sekakäyttötyyppistä huumeongelmaa pidetäänkin kansainvälisesti kaikkein vaikeimpana huumeongelman muotona. Yliannostelukuolleisuus, samoin kuin muu ennenaikainen kuolleisuus tässä ryhmässä on yksittäisten aineiden käyttäjäryhmiin verrattuna suurempaa. Vieroitus on yleensä vaikeampaa, kun huomioon on otettava useita riippuvuuksia. Myös sekakäyttäjien kiinnittäminen korvaushoito-ohjelmiin on vaikeampaa kuin puhtaasti opiaattiriippuvaisten, joskaan ei yleensä mahdotonta.

Antti Holopainen

ylilääkäri, Järvenpään sosiaalisairaala

Päivittänyt 24.8.2015:

Karoliina Karjalainen

erikoistutkija, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Alkuperäinen julkaisu 12.12.2005

link

Lähteitä ►

Lähde verkko-osoite: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-laakkeet/paihteiden-sekakaytto>